

Co to jest JASPERS?

GRAŻYNA URBAŃSKA

JASPERS – Joint Assistance to Support Projects in European Regions – wspólna inicjatywa wsparcia, mająca na celu pomaganie państwom członkowskim w Europie Środkowej i Wschodniej w przygotowaniu wysokiej jakości projektów, które otrzymają pomoc z funduszy strukturalnych UE i z Funduszu Spójności. To ogromna szansa na pobudzenie wzrostu gospodarczego, stworzenia nowych miejsc pracy oraz poprawę konkurencyjności całej Unii.

Uczestnicy po stronie Unii Europejskiej:

- Europejski Bank Inwestycyjny (EBI),
- Komisja Europejska (KE),
- Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOiR).

Institucja koordynująca w Polsce:

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Koordynacji Programów Infrastrukturalnych, ul. Wspólna 2/4 Warszawa, tel. 022 461 39 30.

Realizacją JASPERS zajmuje się zespół ekspertów z Komisji Europejskiej, EBI i EBOiR z siedzibą w Europejskim Banku Inwestycyjnym w Luksemburgu i w bankach regionalnych w Europie Środkowej i Wschodniej. Działalność JASPERS jest jednak bardzo wyraźnie oddzielona od działalności EBI i EBOiR w zakresie udzielania kredytów.

Biuro JASPERS, budynek Metropolitan, plac Piłsudskiego 1, tel. 022 310 05 10. W warszawskim biurze JASPERS pracują specjaliści z różnych dziedzin – inżynierowie, ekonomiści, specjaliści do spraw finansowych oraz do spraw pomocniczych. Ich zadaniem jest pomoc władzom Polski, Estonii, Łotwy w przygotowywaniu dużych projektów inwestycyjnych przeznaczonych do finansowania ze środków Unii Europejskiej. W latach 2007–2013 Polska może otrzymać ze środków UE aż 67,3 mld euro, Estonia 3,5 mld euro, Łotwa 4,6 mld euro, a Litwa 6,9 mld euro.

Na czele JASPERS stoi komitet zarządzający, w którego skład wchodzi przedstawiciele Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej Komisji Europejskiej, EBI, EBOiR. Członkowie komitetu spotykają się regularnie i przygotowują strategiczne wytyczne dotyczące programu.

Cele inicjatywy JASPERS:

- wsparcie przygotowania dużych projektów inwestycyjnych,
- przyspieszenie przygotowania projektów umożliwiających wykorzystanie środków unijnych przyznanych Polsce,
- polepszenie jakości wniosków o dofinansowanie zatwierdzonych przez Komisję Europejską.

Kto uzyska wsparcie?

Inicjatywa JASPERS dotyczy wsparcia dużych projektów inwestycyjnych od 25 mln euro w sektorze środowiska oraz od 50 mln euro w sektorze transportu i innych sektorach, które kwalifikują się do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Funduszu Spójności. Wsparcie nie ma charakteru finansowego, ma charakter wyłącznie doradczy. Mimo że JASPERS skupia się na dużych projektach inwestycyjnych, to w przypadku mniejszych krajów lub projektów służących jako projekty pilotażowe najlepszej praktyki te progi traktowane są bardzo elastycznie.

Kolejnym warunkiem jest wpisanie projektu na listę projektów kluczowych. Projekty, które mają uzyskać wsparcie w ramach JASPERS, zgłaszają instytucje zarządzające programami operacyjnymi we współpracy z instytucjami pośredniczącymi.

Dlatego jednostki samorządu terytorialnego muszą taki projekt zgłosić władzom województwa i walczyć o umieszczenie go w tzw. indykatywnym wykazie dużych projektów.

Przedmiotem wsparcia JASPERS jest pomoc techniczna w przygotowaniu dużych projektów inwestycyjnych w zakresie:

- weryfikacji przygotowanej dokumentacji (studium wykonalności, sposób wyliczenia poziomu dofinansowania, dokumentacja środowiskowa),
- analizy wybranych kwestii problemowych,
- doradztwa i wsparcia w rozwiązywaniu kwestii istotnych dla przygotowania projektu (np. pomoc publiczna),
- wsparcia o charakterze horyzontalnym związanym z przygotowaniem dużych projektów (wytyczne dla projektów generujących dochód, programy pomocy publicznej),

Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (European Bank of Reconstruction and Development) został utworzony podczas obrad Rady Europejskiej w Strasburgu w 1989 roku, a rozpoczął swoją działalność w 1991 roku. Misją banku jest pomoc krajom Europy Środkowej i Wschodniej w przekształcaniu ich systemów gospodarczych w systemy rynkowe poprzez udzielanie kredytów podmiotom publicznym i prywatnym na projekty mające na celu rozwój Wspólnoty. Dużą przewagą EBOiR nad innymi instytucjami finansowymi jest jego regionalne ukierunkowanie, zdolność działania w sektorze finansów publicznych, w sektorze prywatnym i elastyczność instrumentów finansowych. Bank dąży do rozwoju sektora prywatnego przez działalność inwestycyjną i mobilizację kapitału zarówno krajowego, jak i zagranicznego. Bank uczestniczy w ryzyku związanym z przedsięwzięciami inwestycyjnymi poprzez współdziałanie z innymi jednostkami sektora prywatnego. Bank ściśle współpracuje z międzynarodowymi organizacjami finansowymi.

Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) jest niezależną instytucją finansową o mianie międzynarodowej organizacji finansowej, utworzoną na mocy traktatu rzymskiego w 1957 roku. Członkami EBI są państwa członkowskie Unii Europejskiej. Bank rozpoczął swoją działalność w styczniu 1958 roku w Luksemburgu, jako podmiot finansujący projekty inwestycyjne w zakresie zrównoważenia rozwoju różnych regionów Europy. Misją banku jest wspieranie realizacji celów Unii Europejskiej poprzez wspieranie finansowe projektów inwestycyjnych. Europejski Bank Inwestycyjny może dostarczyć środki finansowe potrzebne do współfinansowania projektów z unijnych funduszy, tym samym przyczyniając się do realizacji Narodowego Planu Rozwoju. Finansowanie projektów przyczyniających się do postępu gospodarczego na obszarach objętych pomocą Unii Europejskiej pozostaje główną sferą działalności EBI. Bank stawia sobie za cel, żeby środki trafiły przede wszystkim do projektów dotyczących rozwoju regionalnego. Całe terytorium naszego kraju jest zakwalifikowane do obszarów wsparcia z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej.

- polepszenia jakości wniosków o dofinansowanie zatwierdzonych przez Komisję Europejską,
- wsparcia przy określeniu warunków dla konsultantów przygotowujących dokumentację (specyfikacja istotnych warunków zamówienia),
- wsparcia na etapie koncepcyjnym przygotowania projektów (analiza optymalnych rozwiązań instytucjonalnych, niezależna ocena przy wyborze wariantu realizacji, weryfikacja przyjętych założeń, identyfikacja pominiętych lub niedostatecznie uwzględnionych elementów krytycznych, weryfikacja na wczesnym etapie kwalifikowalności).

Koszt dla beneficjenta

Za korzystanie z usług ekspertów zatrudnionych w ramach JASPERS beneficjent nie ponosi kosztów finansowych, nie ma obowiązku korzystania z kredytów Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju czy Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Pomoc jest wsparta z EBI i EBOiR w postaci zasobów ludzkich w połączeniu ze środkami finansowymi z budżetu pomocy technicznej Komisji Europejskiej. Beneficjenci i instytucje uczestniczące w monitorowaniu realizacji inicjatywy JASPERS ponoszą koszty związane z or-

ganizacją spotkań oraz przekazywaniem dokumentów.

Zasady działania oraz wybór dokumentów:

JASPERS działa w oparciu o coroczne plany działań uzgodnione pomiędzy przedstawicielami JASPERS, Komisji Europejskiej a Ministerstwem Rozwoju Regionalnego. Pierwszy plan działań dla Polski został podpisany w sierpniu 2006 roku i obejmuje projekty z sektora transportu, energetyki, środowiska i infrastruktury informatycznej.

Plan działań na 2007 rok zawiera projekty z sektora transportu, energetyki, środowiska, infrastruktury B+R, rekultywacji oraz infrastruktury społecznej przewidziane do realizacji w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej oraz regionalnych programów operacyjnych.

Co roku Polska uzgadnia z JASPERS i Komisją Europejską plan działań na dany rok, wskazując projekty do wsparcia. Przy uzgadnianiu projektów bierze się pod uwagę projekty, dla których wsparcie nie zostało w danym roku zakończone oraz ograniczone możliwości w ramach JASPERS.

Plany uwzględniają specyficzną sytuację poszczególnych krajów i w razie potrzeby, przy zmieniających się warunkach mogą być modyfikowane.

Projekty do wsparcia w ramach JASPERS zgłaszają instytucje zarządzające programami operacyjnymi we współpracy z instytucjami pośredniczącymi. Zgłaszane projekty powinny być przewidziane do realizacji, tzn. wskazane w indykatywnym wykazie dużych projektów dla danego programu operacyjnego.

Czym jest program operacyjny?

Szukając sposobu na dofinansowanie danego projektu, należy sięgnąć do programów operacyjnych. Programy to dokumenty przygotowane przez rząd lub województwa. Wytyczają one cel strategiczny, jaki ma zostać osiągnięty dzięki ich realizacji. Z kolei sposób realizacji tego celu wyznaczają priorytety programu. Właśnie z nich bierze się podział programów na tzw. osie priorytetowe. Przedstawiają one ogólny kierunek i sposób, w jaki w kraju powinny być wydawane środki pocho-

dzące z funduszy strukturalnych. Natomiast osie priorytetowe podzielone są na działania. Ich numeracja wskazuje na kolejność i umieszczenie w konkretnej osi priorytetowej. Dla przykładu działanie 3.4. oznacza, że realizuje ono trzecią oś i jest to czwarte działanie przewidziane w niej do realizacji. Z kolei działania już bardzo szczegółowo wskazują, kto i na jakich warunkach i jakie projekty może realizować, zachowując szansę na uzyskanie dofinansowania. Prześledzenie dokładnego opisu działania, który znajduje się w tzw. uszczegółowieniu, pozwala ostatecznie rozstrzygnąć, czy planowany projekt klasyfikuje się do uzyskania wsparcia z wybranego programu.

W obrębie konkretnych działań prawo do składania wniosków o dofinansowanie mają wyznaczone podmioty, są to tzw. beneficjenci. Istnieją działania, w których liczba tych podmiotów jest bardzo duża. Są również takie, gdzie jest wskazany jeden konkretny beneficjent. Samorządy muszą szukać takich dzia-

łań, w których jednostki samorządu terytorialnego wymienione będą jako potencjalni wnioskodawcy. W niektórych działaniach, chociaż są one wskazane jako beneficjenci, możliwość ubiegania się o środki jest ograniczona. Działania takie wskazują, że projekty mogą na przykład być realizowane tylko przez miasta na prawach powiatu lub przez samorząd wojewódzki. Z kolei za realizację każdego programu odpowiadają różne instytucje. Należą do nich: instytucja zarządzająca – sprawująca ogólny nadzór nad realizacją programu, instytucja pośrednicząca – odpowiedzialna za proces oceny merytorycznej i podejmowanie decyzji w sprawie przyznania dofinansowania oraz instytucja wdrażająca – odpowiedzialna za przyjmowanie wniosków, ich pierwszą ocenę formalną oraz kontakt z beneficjentem. Każdy program wyraźnie wskazuje, jakie instytucje pełnią opisane funkcje. Zgłaszane do JASPERS projekty powinny charakteryzować się jedną z następujących cech:

- mieć nietypowy, wyjątkowo skomplikowany charakter, np. związany z kwestiami środowiskowymi, pomocą publiczną, kwalifikowalnością
- mieć charakter projektów pilotażowych, aby wyniki dla danego projektu mogły być wykorzystane przy innych, podobnych projektach
- wartość projektu warunkująca powodzenie całego programu.

Do każdego projektu konieczne jest wypełnienie fiszki najlepiej w języku angielskim przedstawiającej zakres projektu, uzasadnienie wyboru oraz proponowany zakres wsparcia inicjatywy JASPERS.

Przy wykorzystaniu pomocy z JASPERS nie ma obowiązku łączenia funduszy unijnych z kredytami EBI i EBOR, ale władze krajowe, jeżeli tego pragną, mogą zaciągnąć kredyty w EBI lub EBOR na projekty przygotowywane przy wsparciu JASPERS.

JASPERS pomaga w przygotowaniu wysokiej jakości projektów, które kwalifikują się do otrzymania wsparcia

z funduszy strukturalnych i spójności w państwach członkowskich Unii Europejskiej objętych celem konwergencji. Pierwszeństwo przyznaje się jednak dużym projektom i programom realizowanym w dwunastu państwach członkowskich, które weszły do Unii w 2004 i 2007 roku.

Projekty objęte pomocą to przede wszystkim projekty infrastruktury, których celem jest modernizacja sieci transportu, programów ochrony środowiska i inwestycji przyczyniających się do zwiększenia efektywności energetycznej i wykorzystujących energię odnawialną. JASPERS pomaga również w przygotowywaniu projektów usprawnienia systemów transportu intermodalnego i transportu miejskiego oraz dużych projektów w innych sektorach, na przykład w dziedzinie zdrowia, edukacji i rozwoju miejskiego.

JASPERS udziela pomocy na każdym etapie cyklu projektu od wczesnych etapów przygotowywania koncepcji projektu po złożeniu wniosku o fundusze unijne lub decyzję władz krajowych o przyznaniu funduszy. Pomoc ta może obejmować aspekty techniczne, ekonomiczne czy inne prace przygotowawcze konieczne do pełnego opracowania projektu. Pomoc w ramach JASPERS to również udzielanie wszelkich porad, opracowywanie i przegląd struktur projektu, diagnostyka i usuwanie istniejących ograniczeń, identyfikacja dotychczas nierozwiązanych problemów i usuwanie ich, przykładem mogą być kwestie w zakresie pomocy państwowej czy oceny oddziaływania na środowisko naturalne. Należy jednak pamiętać, że odpowiedzialność za szczegółową pracę techniczną w największym stopniu spoczywa na krajach beneficjentach.

Wsparcie JASPERS ma wyłącznie charakter doradczy i o tym należy pamiętać, przystępując do współpracy.

JASPERS nie jest instrumentem finansowym, który miałby zapewnić dodatkowe środki np. na sfinansowanie dokumentacji projektowej.

Wsparcie JASPERS najczęściej przybiera postać:

- weryfikacji przygotowanej dokumentacji,
- analizy wybranych kwestii problemowych np. analiza optymalnych rozwiązań instytucjonalnych, ocena wariantu realizacji, analiza elementów krytycznych projektu,

GRAŻYNA EWA URBAŃSKA

Pracownik Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, wcześniej w sektorze bankowym zajmowała stanowisko od referenta do członka zarządu.

Fot. Archiwum prywatne

- wsparcia przy określaniu warunków dla konsultantów przygotowujących dokumentację.

Jakie są najczęściej spotykane problemy związane z projektami?

1. Projekt nie jest przewidziany do realizacji.
2. Informacje w fiszce są sprzeczne z dokumentami.
3. Beneficjent nie posiada środków finansowych nawet na współfinansowanie przygotowania przedsięwzięcia i uważa, że JASPERS pomoże mu to pokryć.
4. Beneficjent nie wie, co chce od JASPERS, nie potrafi jednoznacznie wskazać problematyki, z którą zwraca się do JASPERS.
5. Instytucja zarządzająca nie zna projektu i co za tym idzie nie potrafi uzasadnić wyboru.
6. Projekt jest niedojrzały.
7. Beneficjent jest nieprzygotowany.

Korzystając z pomocy JASPERS, pamiętajmy:

- wsparcie JASPERS jest bezpłatne,
- ale beneficjent jest odpowiedzialny za organizację spotkań i za przekazywanie dokumentów, i to są koszty beneficjenta,
- ta instytucja ma nam wyłącznie doradzić,
- instytucja nie udziela pomocy finansowej.

Czy korzystać z usług JASPERS?

Na pewno tak, pamiętajmy, że projekty muszą przejść weryfikację i drugim etapem, po instytucji koordynującej, jest weryfikacja przez JASPERS. Szczególnie przy trudnych, kontrowersyjnych rozwiązaniach ujętych w projektach pozytywna opinia JASPERS może nam bardzo pomóc przy ostatecznej weryfikacji Komisji Europejskiej, a koszty organizacji, które na pierwszy rzut oka wydają się bardzo duże, przy całości projektu stanowią niewielką częśćkę. Korzystajmy rozsądnie z pomocy oferowanej przez JASPERS. ■

